

USPEŠEN ZAKLJUČEK SOVJETSKO-JUGOSLOVANSKIH RAZGOVOROV V MOSKVI

SPORAZUM O MEDDRŽAVNIH ODNOSIH IN O SODELOVANJU MED K. P. S. Z. IN Z. K. J.

Komunisti obeh dežel se bodo zavzemali za zблиžanje med socialističnimi in naprednimi silami vsega sveta - Poziv za razorožitev - Odlikovanje maršala Žukova in generala Gošnjaka

V sredo so se zaključili sovjetsko-jugoslovanski razgovori v Moskvi. Ob tej priložnosti sta bili podpisani deklaraciji obeh vlad in o odnosih med KP SZ in ZKJ; prvo deklaracijo sta podpisala predsednika obeh vlad to je Bulganin in Tito, drugo pa Hruščev in Tito. Slovesnost podpisov deklaracij se je vršila v veliki dvorani v Kremlju ob navzočnosti vseh članov jugoslovanske delegacije, članov sovjetske vlade in številnih članov CK KPSZ.

Skupna izjava sovjetske in jugoslovanske vlade ugotavlja, da so med razgovori, ki so potekali v prisrčnem in prijateljskem ozračju v duhu iskrenosti in popolnega medsebojnega razumevanja, delegati izmenjali misli o razvoju mednarodnega položaja v zadnjem letu in o nadaljnjem razvoju odnosov in vsestranskega sodelovanja med obeh državama. Ta izjava misli je pokazala široko podobnost pogledov obeh vlad v ocenitvi razvoja mednarodnega položaja in obstoječih mednarodnih vprašanj in skupno željo razumevanja in prijateljstva med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

Obe vladi sta z zadovoljstvom ugotovili zmanjšanje mednarodne napetosti in pomembno vlogo, ki jo je predvsem imela konferenca predsednikov štirih vlad leta 1955 v Zenevi. Čeprav je razvoj dogodkov pokazal, da se ne more pričakovati hitre rešitve vprašanj, ki so se nakopila v hladni vojni, je po ocenitvi obeh vlad pomembno, da so se povečali naporji za razširitev mednarodnega sodelovanja, kar bo prispevalo h krepitvi zaupanja med narodi. V tem novem ozračju se je okrepila moč in sposobnost Združenih narodov za proučevanje in uspešno izvrševanje za nadaljevanje poglabitve razlogov, ki je priložilo izrazu tu, di s sprejemom novih članov v Združene narode.

Pri tem pa sta obe vladi z obžalovanjem ugotovili, da Ljudska republika Kitajska še

ni članica OZN, in sta sklenili vztrajati na njenem sprejemu v to organizacijo. Vladi sta prepričani, da je vprašanje Formoze in drugih otokov potrebno rešiti v skladu z zakonitimi pravicami Kitajske do tega ozemlja.

Ker je nemogoče pričakovati, da bi se zaradi nezaupanja, ki se je nakopilo v hladni vojni, lahko hitro rešila vsa sporna vprašanja, menita obe vladi, da je potrebno truditi se, da se doseže sporazum v vprašanih, ki jih je mogoče rešiti in da vztrajanje na določenem vrstnem redu reševanja posameznih vprašanj in dajanja prednosti nekaterim vprašanjem ne more pripeljati do koristnih rezultatov.

Sovjetska in jugoslovanska vlada sodita, da so dozoreli pogoji za takojšnje rešitve vprašanj razorožitve in poudarjata važnost vsaj delnega sporazuma in potrebo popolne prepovedi uporabe atomskega orožja.

Vladi sodita nadalje, da sedanji mednarodni položaj omogoča sprejemanje odločnih

korakov v odstranjevanju negativnih posledic hladne vojne in da bi širši sporazum o splošni kolektivni varnosti, o gospodarskem sodelovanju in krepitvi kulturnih stikov prispeval k likvidaciji razdelitve Evrope na bloke in olajšal rešitev spornih vprašanj.

Glede nemškega vprašanja sodita obe vladi, da so za Zdržitev Nemčije neobhodno potrebna pogajanja med Vzhodom in Zahodom Nemčijo in da so ostale države, posebno velike sile, dolžne v interesu nemškega naroda in v splošnem interesu, delovati v tej smeri.

Vladi sta posvetili posebno pozornost nevarnosti lokalnih konfliktov in nesoglasij med državami in izrazili trdno odločitev sodelovati pri ocenjevanju takih nevarnosti bodisi v Organizaciji združenih narodov kakor tudi z neposrednimi stiki.

Vladi sta dalje poudarili, da je za izboljšanje mednarodnega položaja potrebno vložiti nadaljnje napore za razvoj mednarodne trgovine in gospodarskega sodelovanja, ukiniti vse oblike diskriminacije, poilitveno in znanstveno sodelovanje med državami, pospešiti proces osamosvojitve neodvisnih ozemelj in z mednarodnimi akcijami pomagati razvoju nezadostno razvitih držav.

Sovjetska in jugoslovanska vlada sta ponovno potrdili privrženost politiki miroljubne koeksistence zasnovane na načelih suverenosti, neodvisnosti in teritorialne nedotakljivosti, nenapadljivosti, enakopravnosti, medsebojnega spoštovanja in nevmesavanja v notranje zadeve.

Med razgovori, poudarja izjava, je bila posvečena posebno pozornost proučevanju medsebojnih odnosov in z zadovoljstvom je bilo ugotovljeno, da so načela izražena v beograjski deklaraciji ustvarila osnovo za vsestransko in prijateljsko sodelovanje, ki je koristilo miru in mednarodnemu sodelovanju. Deklaracija kaže dosežene sporazume in rezultate in poudarja, da so popolnoma normalizacija jugoslovansko-sovjetskih in drugih odnosov in doseženi rezultati dokazali, da sodelovanje med državami po načelih beograjske deklaracije daje najširše možnosti za vsestranske in plodne prijateljske odnose med državami. Vladi izražata željo in namene nadaljevati z obojnimi stiki in z nadaljnjo izmenjavo misli o politiki in vprašanih, ki zanimajo obe državi. Ugotovili so tudi možnosti in dosegljive soglasje o nadaljnji razširitvi dosedanjih stikov in blagovne izmenjave. Sklenili so povečati znanstveno in kulturno sodelovanje.

Upoštevaajo, da so se dosedanja stiki političnih, družbenih in profesionalnih organizacij in profesionalnih organizacij izkušeni, uspešno razvijali in dali koristne rezultate, sta se vladi sporazumeli, še

razlike v njihovem družbenem in političnem sistemu v interesu ureditve miru, svobode in neodvisnosti narodov.

Držec se stališča, da so političnega razvoja v različnih državah in pogojih različna, da bogastvo razvojnih socialističnih oblik prispeva h krepitvi socializma in izhajajoč iz dejstva, da je obema tuja vsaka tendenca vsiljevati svoje mišljenje pri določanju političnih in socialističnih razvojnih oblik, sta obe delegaciji sporazumeli, da mora to sodelovanje temeljiti na popolni prostovoljnosti in enakopravnosti, na prijateljski kritiki in na tovariški izmenjavi misli o spornih vprašanih. Na te osnovah med KP ZSSR in ZKJ se bo razvijalo vsestransko medsebojno spoznavanje oblik in metod v socialistični izgradnji, svoboda in tovariška izmenjava izkušenj in mišljenj o vprašanih splošnega interesa za razvoj socialistične prakse in socialistične misli, kakor tudi o vprašanih, ki se tičejo miru, zблиžanja med narodi in napredka človeštva sploh.

Sodobni materialni in duhovni preporod sveta, ki se izraža v velikem naraščanju sil socializma in krepitve narodnoosvobodilnih gibanj, v povečanju vloge delavskega razreda, v reševanju konkret-

Zastopniki delavskih gibanj obeh držav imajo takšno medsebojno sodelovanje za sestavni del svojih stikov tudi z drugimi komunističnimi in delavskimi gibanji v svetu. KP SZ in ZKJ sodita, da je v interesu borbe za trajen mir in varnost narodov, za socialen napredak, neobhodno potrebno širše sodelovanje vseh naprednih in miroljubnih sil, ki se vedno močneje izražajo v najrazličnejših oblikah v svetovnih merilih. To sodelovanje je najnujnejša potreba sodobnega družbenega razvoja. Ti stiki morajo biti enakopravni, iskreni, demokratični in dostopni svetovnemu javnemu mnenju. Služiti morajo medsebojnemu spoznavanju in svetovanju o raznih vprašanih splošnega značaja in pripetovanju z političnim oblikovanjem stališev in pogledov raznih strani. Pri tem se razume svoboda akcije vsakega posameznega udeleženca pri tem sodelovanju v pogojih njegovega razvoja in v skladu s splošnimi naprednimi cilji, h katerim stremijo.

Zastopniki ZKJ in KP SZ so se prepričali, zaključuje deklaracija, da bo sodelovanje med delavskimi gibanji SZ in FLRJ na omenjenih načelih in oblikah služilo interesu njihovih narodov in v interesu socialistične izgradnje in njihovih državah. Prepričani so, da s tem prispevajo k splošnemu zблиžanju med socialističnimi in drugimi narodnimi silami v svetu, kar bo prav tako koristilo interesu miru v svetu in interesu splošnega napredka človeštva.

Po podpisu obeh deklaracij je maršal Tito izročil maršalu Žukovu za njegove izredne zasluge v drugi svetovni vojni Red jugoslovanske svobode, Z Redom partizanske zvezde prve stopnje so bili odlikovani nadalje maršal Konjev, Malinovski, Sokolovski, Timošenko in Moskojanko, admiral Gorškov, generalni podpolkovnik Tolovski in drugi.

Tržaški mednarodni veleesejem

Tržaški veleesejem bi mogel biti eden od stebrov našega emporija. Toda kaj pomaga priključiti z veleesejmom gospodarstvenike dežel, ki težijo na Trst, da jih jih prepričali o ugodnosti tržaškega posredovanja, če nima moč zadostno število ljudi za razmeščanje blaga po modernih zahtevah, če železniške tarife niso najbolj primerne namenu? Največja napaka vladne politike pa je morda prav v tem, da je zavrnila kar je vse prebivalstvo sodobno zahtevalo, namreč ustanovitev proste cone, ne samo zaradi koristi, ki bi jih nudila za industrijski razvoj marve predvsem zaradi okrepitve prometa, posebno pa zaradi ustvaritve predpogojev za obnovo emporija in trgovskega prometa vsaj v mejah, ki jih omogočajo novi pogoji v katerih se razvija mednarodna trgovina.

Veleesejem je nedvomno, no od sredstev, koristnih krepitvi mestnega gospodarstva, toda predstavlja le enega teh sredstev, eno od koleh, ki so potrebna, da se požene v tek ves stroj.

Ta kolea se imenujejo pomorske službe, železniške zveze, prosta cona, pristaniške usluge, tržaški veleesejem. Ali se vsa kolea vrtijo ali pa vsa mirujejo. To je, kar vlada še ni razumela ali je vsaj pokazala, da ne razume.

Ustavno sodišče je razveljavilo fašistični zakon o javni varnosti

Vsa antifašistična javnost je z velikim zadoščenjem sprejela važno razsodbo - Začetek odpravljanja fašistične zakonodaje - Odpravijo naj se tudi zakoni, ki jih je fašizem uveljavil na škodo slovenske narodne manjšine!

Ustavno sodišče v Rimu je izreklo neustavnost člena 113 enotnega besedila zakona o javni varnosti, ki je bil uveljavljen v posebni izdaji uradnega lista se glasi:

I. Ustavno sodišče Italijanske republike izreka svojo pristojnost za razsojanje v sporih o ustavnosti zakonitosti zakonov in aktov, ki imajo zakonski učinek, tudi če so bili veljavni preden je stopila v veljavo ustava.

II. Izreka nezakonitost določb v točkah 1, 2, 3, 4, 6 in 7 člena enotnega besedila zakona o javni varnosti, ki je bil odobren z dekretom od 18. junija 1931 št. 773, glede kršitve za katere je pristojen predviden sodni postopek v člen 663 kazenskega zakonika, ki je bil spremenjen s členom 2. zakonskega dekreta od 8. novembra 1947 št. 1382 in v členi 1. zakonskega dekreta od 8. novembra 1947 št. 1382, brez sklopa za nadaljnjo ureditev uveljavljanja pravice, ki jo priznava člen 21 ustave.

To je torej prva razsodba ustavnega sodišča. Nanaša se na 30 sodnih postopkov, ki so se začeli z 18 odredbami pretorjev, 8 odredbami tribunolov, 3 prizivni sodišči in 1 porotnega sodišča, ki se nanašajo na isto vprašanje, t. j. na ustavno zakonitost. Obtožnici so bili obtoženi prekrsno določb člena 113 enotnega besedila zakona o javni varnosti, ker so delali sporočila, ali tiskovine na ulicah, ali tepili tepake, ali časopise, ali so uporabljali zvočnike za sporočila javnosti, brez dovoljenja varnostnih organov, kakor določa omenjeni člen, ali pa kljub izrecni prepovedi organov. Vsi so se pritožili na ustavno sodišče in poudarjali, da dovoljenje, ki ga določa omenjeni člen 113, nasprotuje členi 21 ustave ki določa, da vsi državljani imajo pravico svobodno izražati svojo misel z besedo, s pisanjem ali z vsakim drugim razširjevalnim sredstvom in da tisk ne more biti podvržen dovoljenju ali cenzuri.

To važno razsodbo ustavnega sodišča je vsa demokratična in antifašistična javnost sprejela z velikim zadoščenjem.

Togliatti je v zvezi s tem izjavil: »Odlučitev dokazuje, kako dobro je napravila naša stranka med volitvami za ustavne sodnike, ko se je ravnala tako, da je bila omogočena sestava tega organa, od katerega je vse ljudstvo pričakovalo in pričakuje dostojno obrambo demokratičnih načel, na katerih temelji ustava.«

Senator Parri pa je med drugim izjavil: »Razsodba, v kateri komunisti omejujejo politične oblasti organov javne varnosti in zmanjšanje samopojte politične oblasti, v bistvu začenja razsodbo normalizacije javnega življenja, v okviru novega režima poletnega uveljavljanja demokratičnih svobod.«

Tudi v Trstu je bila razsodba ustavnega sodišča zelo ugodno sprejeta. Prav s tem deljenjem se je v vrstah antifašistov, zlasti se nas Slovencev, se bolj povečalo upanje, da bodo prej ali slej odpravljali vsi fašistični zakoni, predvsem pa oni, na osnovi katerih je bilo prizadeto slovenski narodni manjšini v Italiji že toliko moralne in materialne škode.

Razveljavljanje člena 113 enotnega zakona o javni varnosti mora nujno slediti se razveljavljanje zakonov, s katerimi so fašistične oblasti našim potujevalce Slovencev v Italiji, zakone o političnem pregledovanju slovenskih priimkov in imen nadalje imen kravej zakon o prepovedi slovenskega jezika na sodiščih in v drugih javnih uradih, itd.

Prepričani smo, da je bil do sedaj najpomembnejši korak na tej pogumni in pravni poti ter da bodo stili antifašizma nadaljevali s svojim prizadevanjem za realizacijo resnične demokracije, kot jo štedivev republiška ustava. Zato pa moramo tudi mi Slovenci, kakor vsi antifašisti in resnični demokrati še odločneje kot do sedaj zahtevati — pravico!

Državljan! Udeležite se strnjene važne manifestacije tržaškega antifašizma v počastitev mučnikov osvobodilne borbe!

Trst bo imel 4 poslance

Prejtni teden je Uradni list Italijanske republike objavil besedilo zakona, ki določa da ima Tržaško ozemlje pravico na izvolitev štirih poslancev v poslansko zbornico. Po tem zakonu bodo vse občine Tržaškega ozemlja s Trstom vred tvorile 32. volilno okrožje. Okrožni volilni urad bo imel svoj sedež v Trstu. Tržačani bomo svoje štiri poslance verjetno izvolili pri prihodnjih političnih volitvah leta 1958. Število poslancev v italijanski poslanski zbornici se bo s tem povečalo na 594.

Dijlas se je spet oglasil

Pred nedavnimi se je ponovno pojavil na pozorniku ime Milovana Djilasa. Do tega je prišlo v zvezi s članki, ki jih je omenjeni napisal ter objavil v nekem ameriškem in francoskem časopisu.

V teh člankih Dijlas kot zagrižen sovražnik prijateljstva med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo napada sedajo sovjetsko politiko in jo označuje za nevarnost od politike, ki jo je vodil Stalin. Nadalje Dijlas je omenjenih člankih opozarja zapad na nevarnost, ki naj bi prihajala iz SZ. Metode, ki jih uvaja Hruščev, lahko po njegovem pripeljejo do globokega vdora v svet, kot pa je to dosegel Stalin s svojimi metodami.

GlasiLO ZKJ »Borba« je strobovno napade Dijlase ter poudarilo, da so take trditve v trenutku, ko se mudijo jugoslovanski voditelji v SZ, očitno naperjeno proti miru ljubnemu poslanstvu, ki ga predstavlja prav ta obisk »Borba« pravi, da je Dijlas agent ameriških reakcionarjev.

Ta trditve je povsem utemeljena. Nikogar ne preseneča, čemu se prav nekateri ameriški krogi tako marljivo zavzemajo za »usudo« Dijlase, katerega hočejo prikazati javnosti kot »trpinca«, ki zaradi pomanjkanja svobode v Jugoslaviji živi v »izredno slabih gospodarskih pogojih«, kar pa seveda ni res, saj ima njegova družina povprečno mnogo višje dohodka, kot pa znašajo povprečni zaslužek Jugoslovancev.

Zatorej ni nič čudnega, da je Dijlas namah postal prijatelj tudi tržaškega »Piccollo«, ki je last hierarha Alessija, poznaneega kot velikega prijatelja Mussolinija. Tudi ta list je objavil vrsto njegovih člankov v popolnem ekskluziva.

Slovenski očetje pridejo na Kitajsko

Prihodnji mesec bo odpoteval Slovenski očetje iz Ljubljane na enomesečno gostovanje na Kitajsko. Priredil bo več koncertov jugoslovanskih narodnih in umetnih pesmi. Ob istem času bo na Kitajskem gostovala tudi soliska ljubljanske opere Vilma Bukovičeva.

Prva seja pokrajinskega sveta

Pokrajinska uprava je sporočila, da se bo novoizvoljeni poslanski svet sestel na svojem prvem zasedanju v ponedeljek, 27. junija ob 18. uri v pokrajinskem palači. Na prvem zasedanju bodo potrdili novi svetovni svet, ki bodo iz svoje srede izvolili pokrajinskega predsednika in odbor.

Ustavno sodišče je razveljavilo fašistični zakon o javni varnosti

Ustavno sodišče v Rimu je izreklo neustavnost člena 113 enotnega besedila zakona o javni varnosti, ki je bil uveljavljen v posebni izdaji uradnega lista se glasi:

I. Ustavno sodišče Italijanske republike izreka svojo pristojnost za razsojanje v sporih o ustavnosti zakonitosti zakonov in aktov, ki imajo zakonski učinek, tudi če so bili veljavni preden je stopila v veljavo ustava.

II. Izreka nezakonitost določb v točkah 1, 2, 3, 4, 6 in 7 člena enotnega besedila zakona o javni varnosti, ki je bil odobren z dekretom od 18. junija 1931 št. 773, glede kršitve za katere je pristojen predviden sodni postopek v člen 663 kazenskega zakonika, ki je bil spremenjen s členom 2. zakonskega dekreta od 8. novembra 1947 št. 1382 in v členi 1. zakonskega dekreta od 8. novembra 1947 št. 1382, brez sklopa za nadaljnjo ureditev uveljavljanja pravice, ki jo priznava člen 21 ustave.

To je torej prva razsodba ustavnega sodišča. Nanaša se na 30 sodnih postopkov, ki so se začeli z 18 odredbami pretorjev, 8 odredbami tribunolov, 3 prizivni sodišči in 1 porotnega sodišča, ki se nanašajo na isto vprašanje, t. j. na ustavno zakonitost. Obtožnici so bili obtoženi prekrsno določb člena 113 enotnega besedila zakona o javni varnosti, ker so delali sporočila, ali tiskovine na ulicah, ali tepili tepake, ali časopise, ali so uporabljali zvočnike za sporočila javnosti, brez dovoljenja varnostnih organov, kakor določa omenjeni člen, ali pa kljub izrecni prepovedi organov. Vsi so se pritožili na ustavno sodišče in poudarjali, da dovoljenje, ki ga določa omenjeni člen 113, nasprotuje členi 21 ustave ki določa, da vsi državljani imajo pravico svobodno izražati svojo misel z besedo, s pisanjem ali z vsakim drugim razširjevalnim sredstvom in da tisk ne more biti podvržen dovoljenju ali cenzuri.

To važno razsodbo ustavnega sodišča je vsa demokratična in antifašistična javnost sprejela z velikim zadoščenjem.

Togliatti je v zvezi s tem izjavil: »Odlučitev dokazuje, kako dobro je napravila naša stranka med volitvami za ustavne sodnike, ko se je ravnala tako, da je bila omogočena sestava tega organa, od katerega je vse ljudstvo pričakovalo in pričakuje dostojno obrambo demokratičnih načel, na katerih temelji ustava.«

Senator Parri pa je med drugim izjavil: »Razsodba, v kateri komunisti omejujejo politične oblasti organov javne varnosti in zmanjšanje samopojte politične oblasti, v bistvu začenja razsodbo normalizacije javnega življenja, v okviru novega režima poletnega uveljavljanja demokratičnih svobod.«

Tudi v Trstu je bila razsodba ustavnega sodišča zelo ugodno sprejeta. Prav s tem deljenjem se je v vrstah antifašistov, zlasti se nas Slovencev, se bolj povečalo upanje, da bodo prej ali slej odpravljali vsi fašistični zakoni, predvsem pa oni, na osnovi katerih je bilo prizadeto slovenski narodni manjšini v Italiji že toliko moralne in materialne škode.

Razveljavljanje člena 113 enotnega zakona o javni varnosti mora nujno slediti se razveljavljanje zakonov, s katerimi so fašistične oblasti našim potujevalce Slovencev v Italiji, zakone o političnem pregledovanju slovenskih priimkov in imen nadalje imen kravej zakon o prepovedi slovenskega jezika na sodiščih in v drugih javnih uradih, itd.

Prepričani smo, da je bil do sedaj najpomembnejši korak na tej pogumni in pravni poti ter da bodo stili antifašizma nadaljevali s svojim prizadevanjem za realizacijo resnične demokracije, kot jo štedivev republiška ustava. Zato pa moramo tudi mi Slovenci, kakor vsi antifašisti in resnični demokrati še odločneje kot do sedaj zahtevati — pravico!

Trst bo imel 4 poslance

Prejtni teden je Uradni list Italijanske republike objavil besedilo zakona, ki določa da ima Tržaško ozemlje pravico na izvolitev štirih poslancev v poslansko zbornico. Po tem zakonu bodo vse občine Tržaškega ozemlja s Trstom vred tvorile 32. volilno okrožje. Okrožni volilni urad bo imel svoj sedež v Trstu. Tržačani bomo svoje štiri poslance verjetno izvolili pri prihodnjih političnih volitvah leta 1958. Število poslancev v italijanski poslanski zbornici se bo s tem povečalo na 594.

Po svetu naokrog

DUNAJ — 17. junija je prišla v Avstrijo delegacija Vrhovnega sveta ZSSR pod vodstvom podpredsednika Prezidija Tarasova. Sovjetska delegacija vrača s tem obisk avstrijskim parlamentarcem, ki so lani obiskali Sovjetsko zvezo.

NEW YORK — Grški delegat v OZN je konec preteklega tedna izročil glavnemu tajniku OZN Hammarskjöldu posebno spomenico, v kateri Grčija ponovno zahteva, naj Generalna skupščina OZN na svojem novembrskem zasedanju obravnava problem Cipra in zastavi ves svoj politični vpliv in moralno moč, da bi ga uredil.

PARIZ — Pariški prefekt je odredil 15. junija zaplenbo celotne izdaje glasila KPF »Humaniš«. Omenjeno glasilo je istega dne objavilo poziv Komunistične partije Alžirja, ki pa je, kot je znano ilegalna v »demokratični« Franciji.

SKOPJE — Makedonci so napadle koblice. Pretekli teden so veliki roji, ki so leteli

Tržaška sekcija ANPI organizira v nedeljo 24. junija 1956

proslavo mučnikov Rižarne

Povorka bo šla ob 10. uri s trga Sv. Jakoba v Rižarno, kjer bosta govorila dr. Bruno Pincherle in Zorka Legisa Predseduje VITTORIO POCCICAI

Državljan! Udeležite se strnjene važne manifestacije tržaškega antifašizma v počastitev mučnikov osvobodilne borbe!

Intervju tov. Togliattija

Intervju je bil mnogo pripomogel k razčiščenju pojmov

Vedstvo DC nasprotuje odprtju na levo in se skuša vezati s skrajno desnico

Intervju, ki ga je dal tov. Togliatti v zvezi s poročilom Hruščeva na XX. kongresu KP SZ — ki ga objavljamo v naslednjih straneh našega lista — je vzbudil veliko zanimanje po vsej Italiji in tudi v naših krajih. Zvečer tedne se vrsta najrazličnejših komentarjev na najrazličnejše načine objavljajo v različnih besedih.

Intervju tov. Togliattija je bilo mnogo pripomogel k razčiščenju pojmov, ki so se začeli razčiščati po pomenu, ki ga vse delavsko gibanje pripisuje kultu osebnosti in razlikam, ki jih je zagrešil Stalin. Dokazal je tudi, da ni potrebno vrnitev k metodam fašistične demokracije. Z dr. Togliattija je bilo mnogo pripomogel k razčiščenju pojmov, ki so se začeli razčiščati po pomenu, ki ga vse delavsko gibanje pripisuje kultu osebnosti in razlikam, ki jih je zagrešil Stalin. Dokazal je tudi, da ni potrebno vrnitev k metodam fašistične demokracije. Z dr. Togliattija je bilo mnogo pripomogel k razčiščenju pojmov, ki so se začeli razčiščati po pomenu, ki ga vse delavsko gibanje pripisuje kultu osebnosti in razlikam, ki jih je zagrešil Stalin. Dokazal je tudi, da ni potrebno vrnitev k metodam fašistične demokracije.

Letalska nesreča

NEW YORK — V sredo je sredi Atlantskega oceana strmoglavilo veliko štrimotorno letalo, ki je vozilo 74 potnikov iz New Yorka v Venezuelo. Nihče izmed potnikov se ni mogel rešiti. Med potniki je bilo 22 dijakov, ki so študirali v ZDA in so odhajali na počitnice na svoje domove v Venezuelo.

INTERVJU TOVARIŠA TOGLIATTIJA XX. KONGRES KOMUNISTIČNE

Revija «Nuovi argomenti» je stavila devet vprašanih skupnih političnih in kulturnih osebno ali nekaterih problemih, ki so bili zneseni na XX. kongresu KP SZ. Objavljamo odgovore, ki jih je dal na ta vprašanja omenjeni reviji tovariš Palmiro Togliatti.

1. Kaj pomeni, po vašem mnenju, obsodba čaščenja osebnosti v ZSSR? Kakšni so notranji, zunanji, politični, socialni, gospodarski, psihološki, zgodovinski razlogi?

Obsodba čaščenja osebnosti, ki so jo izrekli komunisti v Sovjetski zvezi in kritike o Stalinovem delu pomenijo, po mojem mnenju, točno to, kar je bilo rečeno s strani sovjetskih komunističnih voditeljev in se ponavlja: ne več in ne manj kot to. Pozor torej pred dvema zgrešenima smerecma.

Prvo, najbolj gorosajno in celo smešno je, da se smatra — ali se hoče hliniti, da se smatra — da so sovjetski komunisti s formuliranjem te obsodbe in teh kritik prešli na pozicije, če že ne protikomunizma, pa vsaj na pozicije takega, ki ni nikdar ne odobral in ne razumel njihove akcije. Hočem reči, da bi bili vrgli v morje, ali pa bi hočeno vreči v morje, vsa svoja načelna in praktična stališča, vsa svoja preteklost, vse kar so trdili, podpirali, branili, izvedli v tistih desetletjih svojega dela. Dobro razumem, da to je tolmachenje, ki ga dajejo XX. kongresu zastavljene protikomunizma, toda ni razloga, da bi se danes nazar ozirali, bolj kot smo se ozirali včeraj. Sicer pa smo odkrivali svojo igro s tem, da obupnosti in na to način razkazujejo svojo zlonamer- nost. Ne izključujejo pa, in povedati hočem odkrito, da ne bi bilo tudi takega, ki v popolni dobri veri zdrkne na tako stališče in začneja spravevati, z ozirom na kritike Stalinu in ker je bil Stalin glavni eksponent komunistične politike za celo obdobje, ki ni morda treba postaviti v dvom pravilnost vseh poglavitnih trenutkov te politike, vzemimo od trenutka odlo- čne opozicije proti načrtom imperia- lizma v tej povojni dobi ter nazaj preko Yalta in Teherana do pakta nenapadnosti, ki je bil podpisan z Nemčijo 1939, do vojne v Španiji, itd., itd., in na drugem področju do direktiv za socialistično gospo- darsko izgradnjo in do borbe proti silam, ki so jo ovirale, in končno, ko se je za te stvari — zakaj pa ne? — odločili njih sklepov oktobrske revolucije, ki so bili: prevzem oblasti s strani sovjetskih delavcev, kmetov in vojakov, razpustitev ustavodajne skupščine in us- tavitve nove politične strukture družbe. Tistim, ki bi v dobri veri namignili, da pojmujejo stvari na tak način, bi morali povedati, da so zgrešili. Seveda, o vseh dejanjih preko katerih so sovjetski komunisti prišli do prevzema oblasti in ustavitve sedanje socialne ureditve, je vedno možno, da se diskutira in brez dvoma se bo še dolgo dis- kutiralo in cilju, da se točno določi značaj, vsebina in posledice, da se jih zgodovinsko čim točneje oceni. Sovjetski tovariši odstranjujejo danes iz svoje zgodovine napake in pretirava- nje, ki so se vršila zaradi pre- komernega povečevanja Stali- nove osebe in to so omogočilo vedno bolj točno zgodovinsko oceno. Ni izključeno, in lahko je predvideti, da bo mnogo ocen popravljenih, da bodo natančno določene kritike o gotovih si- hkih, napakah, negativnih po- javih v akcijah, ki so bile izve- deno v odločitvi trenutkih. Bila pa bi huda napaka smat- rati, da ima ta posebna revija, ki teži za tem, da postavi v pravilno luč vse ljudi in vse dogodke, za posledico, da bi sovjetski komunisti korenito za- vrnili ali korenito destruktivno kritizirali svoje delovanje tako kot se razvija v več kot polo- vici stoletja. To delovanje osta- ne v liniji svojega razvoja skozi naslednje etape, ki jih vsi poznajo, prvi veliki zgodovinski model poslednega revolucionar- nega delovanja za prihod delavskega razreda na vodstvo družbe in za zgraditev socialisti- čne družbe.

Druga napaka leži v mnenju, da so kritike Stalinu in obsod- ba čaščenja njegove osebe, epi- zode osebne borbe ali pa borbe skupin, ki naj bi se razvijala med voditelji Komunistične partije in sovjetske države in ki bi bila v bistvu samo borba za oblast. Veliki tisk v kapitalističnih državah se je že posebno posvetil takemu tolmachenju, ki se raztega na vse, kar se dogaja v Sovjetski zvezi. Za to ima svoje speciali- ste, ki so sposobni za vsak pre- mik odgovornosti enega ali dru- gega foruma, ene ali druge or- ganizacije, da odtehtajo točno koliko gramov političnega vpli- va je izgubil ali ali drugi vpli- vej, koliko metrov je šla na- pred za dosego izključne oblasti ali druga skupina ljudi, in tako dalje. Največje bedastoče

na pa izrazijo, ko se hoče iz teh tenkočutnih dozevdnih valuta- cij iskati nasprotovanje in celo borbe med civilizirani in vojaki, n. pr. med tehniki in pred- stavniki partije, itd. itd. Teh- niki in predstavniki partije v So- vjetski zvezi pogosto sodepata. Kar se tiče vojakov vsi vedo, da v vseh notranjih borbah partije, ki so bile od revolucije dalje, niso imele oboževane sile kot take nikdar kakšnega stališča. Te stvari je treba torej prepu- stiti diletantom igračkam, poli- tične klevete. Ne moremo in nikakor ne moremo izključiti, da pri izdelavi zadnjih aktov in političnih sodb sovjetskih vodi- teljev, ni bilo med njimi spornih točk, debat in tudi živah- nih diskusij. Tako morda delo- vati živ politični organizem, čigar notranjega delovanja ne du- ši čaščenje ene same osebe. Ne- obstoja pa noben faktor in ni- ti ne obstojajo znaki, ki bi lah- ko na kateri koli način dali veljavo predstavi mračne borbe za oblast, ki naj bi se vršila po- tom kritik Stalinu in čaščenju njegove osebe. In celo, kar se tega tiče, gremo lahko korak dalje. Dovolj je če se samo površno pozna kakšen delež je imel Stalin v čustvih ne samo partijskih kadrov in njenih gla- nov, marveč velikih ljudskih množic, da se lahko razume ka- ko težak je bil položaj, ki se je predstavljal po njegovi smrti, in predvsem, kako resna, polna nevarnosti je bila naloga po- praviljanja napak, ki jih je na- pravil, odkrivanja teh napak in stopnja po poti, ki je bila iz- stopajoč videz nova. Ta očivid- na moč je bila mogoče kontrolir- ati, Dejansko popravljanje na- pak, v prvi vrsti kar se tiče me- tode vodstva in nato na drugih področjih, je jasno, da se je začelo takoj. Isto tako očividno pa je tudi, da teh popravkov ne- bi mogla izvesti vodilna skupi-

na v kateri bi se vršila temna borba oseb ali skupin za oblast. Ze sama izločitev Berje, enega izmed glavnih odgovornih za kr- vave posledice najtežje med napakami, ki so bile na- pravljene pod vodstvom Stali- na, to dokazuje. To se je lahko izvedlo naglo, brez pretresov v vodilni skupini in brez vsakega konflikta med različnimi sek- torji javne uprave.

Kot zaključek k tej točki, se je treba torej privaditi na mi- sel, da kritike Stalinu in čašče- nju njegove osebe pomenijo za sovjetske tovariše točno to, kar so do sedaj povedali. In kaj pravzaprav? Posledice Stalinov- vih napak in čaščenja njegove osebe je bila, da so se nagma- dili negativni elementi, da se je ustvarilo neugodno in tudi popolnoma slabo stanje na raz- nih sektorjih življenja in sovjets- ke družbe, v raznih delih ak- tivnosti partije in države. Ni pa tako enostavno skriti vse te ne- gativne momente pod en sam splošni pojem, ker se tudi v tem primeru tvega, da pride do pre- tiranega, samovoljnega in potvo- rjenega posploševanja, to je tve- ganja, da se sodi kot slabo, ovr- gljivo in pod kritiko vso go- spodarsko, socialno in kulturno sovjetsko realnost, kar je povra- tke na običajne reakcionarne be- dastoče. Najmanj samovoljna iz- med posplošitev je tista, ki vidi v Stalinovih napakah, postopno postavljanje osebne oblasti iznad kolektivnih instanc demokratič- nega izvora in narave, in kot posledica tega, nagromaditev pojavov birokratizacije, kršitev legalnosti, zastalosti in tudi de- loma degeneracije na različnih mestih socialnega organizma. Treba pa je takoj dostaviti, da je to postavljanje oblasti iznad kolektivnih instanc delno in je verjetno imelo največje pojave na vrhu vodilnih organov drž- ave in partije. Od tu je izhajala tendenca po omejitvi demokra- tičnega življenja, pobudnosti in živahnosti misli ter akcije na številnih področjih (tehnik in gospodarski razvoj), kulturna dejavnost, literatura, umetnost (itd.). Absolutno pa ni mogoče

trditi, da bi od tu izšlo uniče- nje tistih temeljnih potez sovjetske družbe iz katerih izhaja njen demokratični in socialistič- ni značaj in ki postavljajo to družbo, zaradi njenih lastnosti nad moderno kapitalistično družbo. Sovjetska družba se ni mogla prilagoditi takim napak- am, kot se pa lahko prilago- di buržoazni kapitalistični re- žim. Te napake niso mogle po- stati stalni in splošni element civilnega, gospodarskega in poli- tičnega življenja. Če bi traja- le dalj časa, bi morda prilo- do preloma, čeprav je treba tu- di to domnevo sprejeti previd- no, ker bi prelom gotovo prin- esel ljudskim množicam in vsemu socialističnemu gibanju več škode kot koristi. In tega so se zavedali ne samo ljudje, ki bi lahko postali povzročitelji preloma, marveč so se tega za- vedale tudi zelo široke plasti družbe.

S tem nočem trditi, da posledice Stalinovih napak niso bile zelo hude. Bile so zelo hude in so se razširile na mnoga področ- ja in mislim, da ne bo eno- stavna stvar premostiti te posledice ter se tudi ne bo dalo zelo hitro popraviti. V bistvu se lahko reče, da se je velik del vodilnih kadrov sovjetske družbe (partije, države, gospo- darstva, kulture itd.) skilil v Stalinov kultu in akciji. Za- radi tega je bilo absolutno po- trebno razkritje Stalinovih nap- ak in sicer, da se je to napra- vilo na tak način, ki naj spo- bodi k razmišljanju in pono- vno oživi vse organizme, na ka- terih sloni kompleksni sistem socialistične družbe. Tako bo prišlo do novega demokratičnega napredka te družbe, kar bo mogočen prispevek za boljše razumevanje med vsemi narodi, za mednarodno pomiritev, za napredovanje socializma in za mir.

2. Mislite da morajo kritike o čaščenju osebnosti v ZSSR privedi do ustavnih sprememb?

3. Zakonitost oblasti je veliki problem javnega prava; in

moderna politična misel se nagiblje k nakazovanju vi- ra zakonitosti v ljudski vo- lji. Parlamentarne demo- kracije zapadnega tipa smatrajo, da je ljudski vo- lji za izražanje potrebna množičnost strank. Smatra- te, da je oblast v režimu e- dine stranke, z volitvami brez izbire med vlado in opozicijo zakonita?

Lahko zgrešim, toda moje mnenje je, da danes ni mogoče predvidevati v ZSSR ustavnih sprememb, in ne da bi take spremembe morale izhajati iz kritiki, ki so bile odkrito izne-

močno in razvito, se nikakor ne izključuje domneva o globoki- hih socialističnih preobrazbah, ki se lahko izvedejo ob prisot- nosti več strank in na pobudo nekaterih izmed teh. Zamisliti si pa danes v Sovjetski zvezi sistem več strank, se nam zdi nemogoče. S katere strani naj bi prišlo? Po sklepu z vrha? Bil bi lep demokratičen po- stopek. Treba je priznati obstoj ne samo socialne homogenosti, ki jo pripisati izginivši kapita- lističnim razredom, ne samo da obstoja politična homogenost, ki se izraža v zavestnosti med delavci in kmeti, marveč obstoja tudi občutna enotnost civilnega življenja in politične- ga vodstva, ki je nepoznana in morda tudi nerazumljiva pri- nas, v »zapadnem« svetu. Sam pojem partije je v Sovjetski zvezi nekaj drugačnega, kot to kar mi razumemo pod to besedo. Partija dela in se bori za uresničitev in razvoj socializma, toda njeno delo je v bistvu po- litivno in konstruktivno narave, ne polemično proti nekemu do- zednemu notranjemu politične- mu nasprotniku. »Nasprotnik« proti kateremu se bori, so o- bjektivne težkote, ki jih je treba premostiti, nasprotje, ki ga je treba rešiti z delom, realnost, čeprav ne povsod. V delah, ki so se kapitalistične, kjer je zelo dolga in ljudsko gibanje zelo

itd. Dialektika nasprotji, ki je bistvo za razvoj družbe, se ne izraža več v vodilnem politič- nem strankam, vlado ali opozicijo, ker ne obstoja več ne objektivna podlaga (pri stvar- eh) in ne subjektivna podlaga (v duhu ljudi) za tako tekmo- vanje. Izraza se v sami notrajnosti enotnega sistema, ki vključuje celo vrsto med seboj koordinir- anih organizacij (partija, sovjetski sindikati, itd., itd.), kritič- ka Stalinu je v tem, da je pre- čel to izražanje v notranjosti sistema. Popravek obstoja v vzpostavitvi normalnosti, nika- kor ne v zanikanju sistema ali v njegovi odpravi.

Toda če smatram za nesmi- sel, da bi se sistem, lahko od- pravil, zato, da se krene nazaj, mislim pa, da se lahko in se- bo moralo v notranjosti sistema uvesti spremembe, tudi globo- ke, na podlagi dosedanjih iz-kušenj, na podlagi doseženih us- pехov na vseh področjih in na podlagi potrebe, kot take po- trebne za jamstvih proti napakam. Na to točko je zagrešil Stalin. Na to točko je treba osredotočiti pozornost, zato je treba slediti in preučiti nove ukrepe, ki se v Sovjetski zvezi postopoma sprejemajo, bodisi s strani partije kot vlade. Najbolj zanimivi in večjega obsega so do sedaj tisti, ki določajo vedno širšo decentralizacijo gospodar- stva. Centralizacija, je bila potrebna obdobji, ko se je mo- ralo z naglico izvajati zelo glo- boke spremembe, uničiti podla- ge kapitalizma, postaviti temel- je socialističnega gospodarstva, zadostiti nujnim gospodarskim, političnim in vojaškim potre- bam. Tudi centralizacija torej ni sama po sebi obvezna obli- ka socialističnega gospodarske- ga vodstva, predvsem v skrajnih oblikah. Niža ali višja stopnja centralizacije in torej vodstva z vrha, je diktirana od kompleksa objektivnih pogojev, toda dolo- ča višjo ali nižjo stopnjo obla- stnega demokratičnega življenja, in pobudnosti množice. Za nas so delovanje množice, njihova dejanska udeležba v kritiki, kontroli in torej v vodstvu vse- ga gospodarskega in socialnega organizma, prvi znaki demokra- tičnosti. Pri nas, v režimu si- stema več strank, dialektike med vlado in opozicijo, itd., itd., to delovanje množice in v nobeni obliki in v nobeni omejenih oblikah in merah, ki so docela indirektna. Zato pra- vimo, da to še ni prava demokra- cija in ne razumemo čemu bi morali sovjetski narodi, pri popravljanju slabih stvari, ki jih je napravil Stalin, spet v njih zapasti.

Se nekaj stvari bi rad omenil glede učinkovitih jamstev proti ponavljanju napak, kot jih je zagrešil Stalin. Vem, da pride pri tem na dan ideja o »neod- visnosti sodstva« (torej o delit- vi oblasti) kot gotovem odpo- močju proti kateri koli kršitvi zakonitosti. Jaz temu odpomo- čju, iskreno povedano ne ver- jamem. Sodnik mora imeti svoje stališče neodvisnosti in sovjetska ustava mu ga jamči kot mnogo drugih ustav. Toda kršitev tega pravila pride vedno na liniji dejanja in ne prava. In nadalje, sodnik ni in ne mo- re biti državljan, ki živi izven družbe, njenih nasprotovanj, struj, ki se v njej pretakajo in jo prevladujejo. Nobenemu sod- niku bi se pred desetimi leti sploh ne sanjalo, da bo obsi- dil na dosmrtno ječo — junaska- rističnega voditelja, ki je bil obtožen eliminiranja, v vojnem stanju človeka, ki mu je bil označen kot vohun. Danes se je to napravilo. S strani »neodvis- nih« sodnikov? Formalno, po vsej verjetnosti neodvisnih od direktnih ministrskih ukazov, to- da ne neodvisnih od kampanje.

4. Bilo je že omenjeno, da med Zahodom in Vzhodom ni shapnosti političnega iz-ražanja. Čaščenje osebnosti se na Zahodu imenuje ti- ranstvo; napake, ki vodijo do čist, procesov, obsod- ba zločin.

Nasprotno na Vzhodu se opozicija imenuje izdaj- stvo; diskusija odklon; in tako dalje. Različno izra-žanje označuje vedno bistve- ne različnosti. Čemu pripisujete to različnost v izra-žanju?

Trditve o različnosti poli- tičnega izražanja med Zaho- dom in Vzhodom, naj mi bo do- voljno reči, je čista reakcionar- na neumnost. To je bil eden argumentov sanfedizma in je še vedno tak. Opozarjam se en- krat na čuden tekst: »Novi filo- zofski demokratični slovar, nuj- no potreben vsakemu, ki želi razumeti nov revolucionarni je- zik«, izdan v Benetkah leta 1799. Svoboda, patriotizem, en- nakost, pravice itd., vsa politi- čna terminologija tedanjega ča- sa, ki izraža velike ideje, je po- novno uveljavljene in zmagovite v buržoazni revoluciji, je v tem sanfedističnem priručniku ana- lizirana skozi dvesto strani, da se točno dokaže, da to so veli- ke besede izražale velike stvari v preteklosti, v dobi absolutni- stičnih vladavin in jih še vedno izražajo za one, ki so ostali zve- sti preteklemu redu, dočim v ustih revolucionarjev v tisti o- mraženi Franciji, kjer je zmagala revolucija, izražajo zmo- glna različna in nasprotna stva- ri. Svoboda pomeni za revolu- cionarja »absolutno oblast, za podlež, lopove in obupance brez čezel, da ropajo in mrc- varijo pošteni in delovni deli svojih sodržavljanov, ki kaj imajo«. Enakost je izraz brez- smisla, »anajevica neumnost, brez stvarne ideje«. Demokrati- čen pomeni »brezoblastni, ubija- lec, lopov na oblasti. In tako naprej. Ta navedba sanfedisti- čne polemike preteklih stoletij, ki je na svoisten način, kot se vidi, uvajala nauk o različ- nosti politične govornice, lahko služi za objasnitev osnovne vpra- šanja. Ni, da se na eni ali drugi strani sveta govorita dva različna jezika, marveč so socialne skupine, nesposobne da bi ne samo odobrile ampak celo raz- semele globoke socialne in poli- tične spremembe, ki se dogajajo in katerim so sovraini, ki bi hotele ustvariti med raznimi deli sveta in na škodo napredu- jočega dela prepade nerazume- vanja. Toda to jim ne uspeva.

Drugo pojasnilo o tem ni bilo mogoče priti do potrebne odprave napake, če se ne motim, sam- tredeč, da če se ni moglo, viti napak je to zato, lišče voditeljev partije- žave do Stalinovih nap- bilo enako v vseh dobo- so torej trenutki, ko je okrog Stalina široka ko- nost drugih in ta so- je bila izraz tiste grove, kateri smo zgoraj govo-

Tu je treba odkrito oklepanja priznati, da kongres dal ogromen postaviti in rešitvi za- resnih in novih proble- mokratičnega in social- gibanja, da označuje vsa- ni pa mogoče smatrati- vljivo stališče, ki je na- jeto na kongresu in ki- na široko razvija v so- tisku, glede Stalinovih- ter vzrokov in pojavo- jih omogočilo. Vzrok za- ni bilo čaščenje osebn- v čaščenju osebe, ki je- odločilo in resne pre- nosti, ki ji je manjkala- vosti, ki ji je težila k- blasti in je včasih gre- za šel nekompentnosti- lojalna in odnosih z- dijeli, ki je hlepleča- čini in je imela pretira-

Spremembe, ki jih je treba uvesti, da se popravijo storjene napake

Kar začnimo pri preučevanju oblasti in njenej vprašanja, da se skušamo se otežiti literarnega formalizma, s katerim obra- vavajo te vprašanje povečevanje, ki so bili: prevzem oblasti s strani sovjetskih delavcev, kmetov in vojakov, razpustitev ustavodajne skupščine in us- tavitve nove politične strukture družbe. Tistim, ki bi v dobri veri namignili, da pojmujejo stvari na tak način, bi morali povedati, da so zgrešili. Seveda, o vseh dejanjih preko katerih so sovjetski komunisti prišli do prevzema oblasti in ustavitve sedanje socialne ureditve, je vedno možno, da se diskutira in brez dvoma se bo še dolgo dis- kutiralo in cilju, da se točno določi značaj, vsebina in posledice, da se jih zgodovinsko čim točneje oceni. Sovjetski tovariši odstranjujejo danes iz svoje zgodovine napake in pretirava- nje, ki so se vršila zaradi pre- komernega povečevanja Stali- nove osebe in to so omogočilo vedno bolj točno zgodovinsko oceno. Ni izključeno, in lahko je predvideti, da bo mnogo ocen popravljenih, da bodo natančno določene kritike o gotovih si- hkih, napakah, negativnih po- javih v akcijah, ki so bile izve- deno v odločitvi trenutkih. Bila pa bi huda napaka smat- rati, da ima ta posebna revija, ki teži za tem, da postavi v pravilno luč vse ljudi in vse dogodke, za posledico, da bi sovjetski komunisti korenito za- vrnili ali korenito destruktivno kritizirali svoje delovanje tako kot se razvija v več kot polo- vici stoletja. To delovanje osta- ne v liniji svojega razvoja skozi naslednje etape, ki jih vsi poznajo, prvi veliki zgodovinski model poslednega revolucionar- nega delovanja za prihod delavskega razreda na vodstvo družbe in za zgraditev socialisti- čne družbe.

Pogled v dvorano ob zasedanju XX. kongresa K.P. Sovjetske zveze

tega izhaja, začeniši z dejanskim vodstvom političnega življenja, pa do neizbežnega pokrovitelj- stva cerkvenih oblasti in vseh ključnih položajev oblasti, ki ob- stojajo v kapitalistični družbi. Mi trdimo, da se danes, upošte- vajoč razvoj in sedanjo moč de- mokratičnega in socialističnega gibanja, lahko povzročijo zelo si- roki razpoki v tem sistemu, ki preprečuje svobodno izražanje ljudske volje in se torej lahko odpre vedno širši prehod mani- festiranja te volje. Zato se pre- mikamo na demokratičnem te- denu in brez da bi šli s tega te- rena, smatramo kot možne ved- no nove razvoje. To pa ne po- menja, da ne vidimo stvari kot- stoji in da si moramo, po na- činu kot se razvija demokrati- čno življenje zapadnega sveta (gorje pa, če bi se v tem svetu pomaknili nekoliko prevec na- pred, ko bi našli Španijo, ali Turčijo, ali Južno Ameriko, ali Portugalsko ali diskriminacijski volilnih sistem Združenih držav Amerike itd., itd.) ustvariti mi- delo demokracije! Nasprotno, če še vedno mislimo, da je demokra- cija zapadnega tipa, omeje- na demokracija, nepopolna in zaradi mnogih stvari ponarje-

Toda to prvo opozorilo na realnost ni dovolj. Sovjetska družba je imela že od začetka svoje politično demokratično strukturo, ustanovljeno na ob- stoji in delovanju sovjetske (sveti delavcev, kmetov, delov- nih ljudi, vojakov). Sistem soj- jetov kot tak, je bolj demokra- tičen in napreden od katerega koli tradicionalnega demokrati- čnega sistema, to pa iz dveh razlogov. Prvi je, da omogoča pridiranje demokratičnega živ- ljenja v vse sestavne dele družbe, začeniši od delovnih e- not na bazi in navzgor, stopnjo po stopnji, do velikih mestnih, pokrajinskih in vsedržavnih skupčin. Drugi je, da približa osnovne celice demokratičnega življenja proizvajalnim entotam in torej premosti tisti negativni vidik tradicionalnih demokrati- čnih organizacij, ki je v ločitvi med svetom proizvodnje in svetom politike in torej v zunanjem, formalnem značaju svobode. Je mogoče, da je pri- šlo v delovanju sovjetskega si- stema do zastaja, zavire, iz ka- terih je nastalo omejevanje sovjetske demokracije? Ne samo da je možno, pač pa je bila stvar na XX. kongresu odkrito priznana. Sovjetsko demokrati- čno življenje je bilo omejevano, deloma zadušeno zaradi prevla- dovajočega birokratskega, avtoritativnega vodstva in zara- di kršitev zakonitosti režima. Na liniji teorije je to mogoče, ker socialistični režim ni zava- rovan sam na sebi pred napak- ami in nevarnostmi. Kdor bi

tako mislil, bi zapadel v otroš- ko naivnost. Socialistična druž- ba je družba, ki je sestavljena ne samo iz ljudi, marveč družba v razvoju, v kateri se vedno obstajajo objektivna in subjektivna nasprotja in je pod- vržena pripeljavanju zgodovine. Na liniji stvarnosti bo treba vi- deti, kako in zakaj je lahko prišlo do omejevanja sovjetske- ga demokratičnega življenja. To, da naj se za tem vprašanju kakršen koli odgovor, je za nas izven dvoma, da se ne bo mo- glo nikdar zaključiti s potrebo povratka na oblike organizacij- je kapitalistične družbe.

Sistem več strank ali ene stranke se ne more sam po sebi smatrati kot element za razli- kovanje med buržoaznimi in kapitalističnimi družbami, ki so omejuje sam po sebi linije razlikovanja med demokratično in nedemokratično družbo. V Sovjetski zvezi sta si za dolo- čeno dobo dve stranki delili ob- last, po revoluciji, v sovjets- kem režimu in režimu dikta- ture proletariata. Na Kitajskem obstaja danes sistem več strank na oblasti in režim se tudi ozna- čuje kot demokratična diktatura. Tudi v delzah ljudske de- mokratije obstajajo še stran- ke, različne od komunistične, čeprav ne povsod. V delzah, ki so se kapitalistične, kjer je zelo dolga in ljudsko gibanje zelo

močno in razvito, se nikakor ne izključuje domneva o globoki- hih socialističnih preobrazbah, ki se lahko izvedejo ob prisot- nosti več strank in na pobudo nekaterih izmed teh. Zamisliti si pa danes v Sovjetski zvezi sistem več strank, se nam zdi nemogoče. S katere strani naj bi prišlo? Po sklepu z vrha? Bil bi lep demokratičen po- stopek. Treba je priznati obstoj ne samo socialne homogenosti, ki jo pripisati izginivši kapita- lističnim razredom, ne samo da obstoja politična homogenost, ki se izraža v zavestnosti med delavci in kmeti, marveč obstoja tudi občutna enotnost civilnega življenja in politične- ga vodstva, ki je nepoznana in morda tudi nerazumljiva pri- nas, v »zapadnem« svetu. Sam pojem partije je v Sovjetski zvezi nekaj drugačnega, kot to kar mi razumemo pod to besedo. Partija dela in se bori za uresničitev in razvoj socializma, toda njeno delo je v bistvu po- litivno in konstruktivno narave, ne polemično proti nekemu do- zednemu notranjemu politične- mu nasprotniku. »Nasprotnik« proti kateremu se bori, so o- bjektivne težkote, ki jih je treba premostiti, nasprotje, ki ga je treba rešiti z delom, realnost, čeprav ne povsod. V delah, ki so se kapitalistične, kjer je zelo dolga in ljudsko gibanje zelo

rečeno, da se z odpravo neena- koti pri glasovanju vzpostavlja v popolnosti demokracija. Tu, na glasovnem Zahodu, čakam da mi se objasni, kakšno zvezo more imeti demokracija med državljanji, ki jo je vlada demok- ristijana in socialdemokratov poskušala uvesti v Italiji, kot podlaga vsega vladnega de- lovanja in ki je se sedaj sploš- no pravilo ravnanja njegje- ga dela državnih oblasti, gospo- darjev, podpornih ustanov, ura- dov za delo itd. itd.

Absolutno ni res, da se ena Vzhodu opozicija imenuje iz- dajstvo, diskusija odklon itd. V diskusiji se lahko izrazijo stališča, ki niso združljiva s po- litično linijo, v nasprotju z njo, in to se lahko imenuje odklon, ker je odklon. Pri nas se pa izražanje političnih misljenj, ki so različna od mišljenj vla- dajočih strank, imenuje »ideo- loški terorizem«. Kar se pa ti- če opozicije, o tem sem že go- voril in se ne sklada ter se tudi ne se je v tem smislu jasno in ve- dno govorilo. Odkrito je bilo

trunkti, ko je opozicija zado- bila takšne oblike, da so se predstavljale ali so vodile v iz- dajstvo. Bile so dolge dobe, ko sta se delavski razred, ki je z revolucijo prevzel oblast, in partija, ki jo je vodila, znašla pred tako težkimi situacijami, takšnimi stiskami, pred takšni- mi sovraini, ki jih je bilo treba za vsako ceno poraziti, da je bilo treba ohraniti politično in akcijsko enotnost vodstva, in je bila tudi ohranjena, z iz- rednimi ukrepi. Gorje, če ne bi bili storili tako Težka napaka, ki jo je zagrešil Stalin je bila v tem, da je nedovoljeno raz- širil ta sistem (in ga celo po- slabšal, kajti Lenin je v prvih časih vedno zahteval spošto- vanje revolucionarne zakonit- sti, tudi če so bile meje te za- konitosti pod silo razmer zelo omejene) na poznejše situac- ije, ko ni bil več potreben in je postajal torej samo podlaga osebne oblasti. Napaka njego- vih sodelavcev je bila v tem, da niso pravčasno tega uvideli in so ga pustili delati, dokler ni bilo več mogoče napake po-

praviti brez škode za vse.

5. Smatrate, da se je Stali- nova osebna diktatura poja- vila proti in izven rokovi- zgodovinskih in političnih tradicij ali pa predstavlja razvoj teh tradicij?

6. Stalinova osebna diktatura se je, da bi se uveljavila in vzdržala, posluževala vrste prisilnih ukrepov, ki se na Zahodu, od francoske re- volucije dalje, imenujejo »te- ror«. Smatrate, da je bil ta »teror« potreben?

— Na ti dve vprašanji bom odgovoril skupno, kajti brez ozira na njuno konkretno for- mulacijo, ki bi omejala izkanje na posebne tene, dajeta omeji- nost, če se prezeze ta omeji- tvenost, lotiti se vprašanja, ki se logično postavlja v tem prime- ru in sicer, kako so mogoče biti izvršene v sovjetski družbi na- pake, ki jih je razkril XX. kon- gres in kako se je s tem moglo ustvariti in trajati zelo dolgo dobo stanje, v katerem sta bila demokratično življenje in socia- listična zakonitost resno in na široko kršena. Temu se pridru-

Skupno politično izražanje

Drugo pojasnilo o tem ni bilo mogoče priti do potrebne odprave napake, če se ne motim, sam- tredeč, da če se ni moglo, viti napak je to zato, lišče voditeljev partije- žave do Stalinovih nap- bilo enako v vseh dobo- so torej trenutki, ko je okrog Stalina široka ko- nost drugih in ta so- je bila izraz tiste grove, kateri smo zgoraj govo-

Druga napaka leži v mnenju, da so kritike Stalinu in obsod- ba čaščenja njegove osebe, epi- zode osebne borbe ali pa borbe skupin, ki naj bi se razvijala med voditelji Komunistične partije in sovjetske države in ki bi bila v bistvu samo borba za oblast. Veliki tisk v kapitalističnih državah se je že posebno posvetil takemu tolmachenju, ki se raztega na vse, kar se dogaja v Sovjetski zvezi. Za to ima svoje speciali- ste, ki so sposobni za vsak pre- mik odgovornosti enega ali dru- gega foruma, ene ali druge or- ganizacije, da odtehtajo točno koliko gramov političnega vpli- va je izgubil ali ali drugi vpli- vej, koliko metrov je šla na- pred za dosego izključne oblasti ali druga skupina ljudi, in tako dalje. Največje bedastoče

VPRAŠANJE, KI JIH JE POSTAVIL PARTIJE SOVJETSKE ZVEZE

sebe, je bila do skraj-
sumnjiva in končno je
nem osebne oblasti pri-
tega, da se je ločila od
se zamemarlja svoje de-
podlegala celo očini obli-
visti preganjanja. Seda-
vistijski voditelji so pozna-
stih in s njim bom imel
priložnost govoriti ob
priliki, in mi moramo
njim verjeti, ko nam ga
na ta način opisujejo.
na ko je bilo tako pri
bilo mogoče pravočasno
zamenjave, o čemer
je govorilo, bi bili mora-
svaj bolj previdni pri
prilike, ki so jih pred-
lastnosti tega človeka; in
Ovdovščina nas pravi, Res je,
danes kritizirajo, in to
obnova velika zasluga, toda
goga, ki se nekaj njihove-
kolebala brez dvoma izgubi
brez ozira na to, dokler

se omejujejo v bistvu na razkri-
vanje osebnih napak Stalina,
kot izvora vsega, se ostaja v
okviru očesnega osebništva.
Prej se vse dobro pripisoval
n delovskim pozitivnim last-
nostim enega človeka, sedaj se
vse zlo pripisuje njegovim isto-
tako izrednim in celo presre-
dnejim napakom. Tako v es-
nem kot v drugem primeru smo
izven kriterija presojanja, ki je
lasten marksizmu, izgubljajo se
resnični problemi, to je vpra-
nje na kakšen način in zakaj je
mogla sovjetska družba priti in
je prišla do določenih oblik od-
daljitve od demokratičnega živ-
ljenja in zakonitosti, ki si jih
je zahtevala, in celo do degenera-
cije. Treba bo vso stvar pro-
učiti sledeč raznim etapam raz-
voja te družbe, in to morajo
storiti pred vsemi sovjetski to-
varšji, ker poznajo stvari boljše
od nas, ki bi lahko grešili za-
radi delnega ali napačnega po-
znavanja dogodkov.

osnove za sodbo

na se vrača v misel pred-
da je Lenin v svojih zad-
govornih spisih podčrta-
varnost birokratičizacije, ki
pozila novi družbi. Zdi se,
je bil izven dvoma, da so bile
nove napake povezane z bi-
rokratičnim povečanjem teže bi-
rokratskih aparatov v sovjets-
kem gospodarstvu in politi-
čnem življenju, in morda pred-
vse v težko reči katera. Ena
in katera posledica. Ena
je sčasoma postala izraz
to. Preveliko breme biro-
kratije je tudi pripisati tradi-
ciji izhajajo iz oblik politične
organizacije in običajev stare
Morda se tega ne more
občutiti in mislim, da obstaja
Leninovi namigi v tem
je upoštevati pa moramo,
je po revoluciji vidljiva
popolnoma ali skoraj po-
pena menjalo in nas, konč-
zanima toliko oceniti o-
starega, kolikor dejstvo,
je pojavil nov tip biro-
kratskega vodstva iz novega
delavskega razreda v trenutku,
ko je slednji reševal povsem
novo nalogo.

partije, ki jih vodi, to je na-
felna napaka.
Mislim, da iz tega izhajata
dve glavni posledici. Prva je
bila zastoj aktivnosti množice
v krajih in v organih (partijskih,
sindikalskih, tovarniških) kjer
bi se bili morali lotiti stvarnih
in novih težkih in kjer so na-
sprotno želeli prevladovati spi-
si in govori, polni sijajnih iz-
jav, pripravljenih fraz itd., to-
da v resnici hladnih in neučin-
kovitih, ker so bili brez kon-
takta z življenjem. Prava ustva-
jalna debata je počasi izginja-
la in s tem se je sama aktiv-
nost množice zmanjševala in se
kretala bolj po direktivi od
zgoraj kot po svoji spodbudi.
Toda druga posledica je bila se-
ljaj druga, namreč, ko je stvar-
nost zahtevala svoje pravice in
so prišle na dan težkote, kot po-
sledica neuravnovesenja in pro-
stovoljnega, ki so se vedno bili v
stvarih, se je počasi pojavljala
in končno prevladala tendenca
smatrati, da je vedno in vsemu
zlu, zasloju v izvajanju načrta,
težavam pri obkroževanju, pri
dotoku prvin, pri razvoju raz-
nih delov industrije ali polje-
delstva itd. itd. kriva sabotaža,
delo razrednih sovražnikov,
kontrarevolucionarnih skupin
tajno delujočih, in tako naprej.
Ni, da teh stvari ne bi bilo. Bi-
le so tudi te stvari. Sovjetska
zveza je bila obkoljena od so-
vražnikov, pripravljenih zateči
se k vsem sredstvom, da bi ji
skodlili in zavirali njen vzpon;
toda napačna smer presojanja
objektivne situacije je povzro-
čila izgubo smisla meje, izgubo
spoznavanja meje, ki loči do-
bo od slabega, prijatelja od so-
vražnika, nesposobnost ali sla-
bo od zavestne sovražnosti in
izdajstva, protislovia in težave,
ki izhajajo iz stvari od sovraž-
nega dejanja istega, ki se je
zarotil, da te uniči. Stalin je
dal psevdonaštevno formu-
lo predmetu Moskve in nato na
Volgi, s strašno stisko vojne do-
be. Zaključiti je treba torej,
da se bistvo socialistične re-
žima ni izgubilo, ker se ni iz-
gubila nobena od prejšnjih pri-
dobitev in predvsem ne privr-
ženost režimu množice delavcev,

Inozemski delegati na XX. kongresu K.P. S.Z.

dela, navdušenja in poštvoval-
nega duha ljudskih množic v
kakršnem koli položaju, njho-
vega stalnega odobravanja cil-
jev, ki jih je partija postav-
ljala vseh dežel in ki so bili
z njihovim delom uresničeni.
Težko je reči na primer, kate-
ri drugi narod bi mogel klju-
bovati, se ponovno dvigniti in
nato zmagati s Hitlerjem v
predmetu Moskve in nato na
Volgi, s strašno stisko vojne do-
be. Zaključiti je treba torej,
da se bistvo socialistične re-
žima ni izgubilo, ker se ni iz-
gubila nobena od prejšnjih pri-
dobitev in predvsem ne privr-
ženost režimu množice delavcev,

metov, intelektualcev, ki se-
stavljajo sovjetsko družbo. Ta
privrženost dokazuje, da je
kljub vsemu ta družba ohranja-
ljiva svoj osnovni demokratični
značaj.
Ze nekajkrat smo rekli, da
morajo sovjetski tovaršji načeti
nekatera vprašanja, ki smo jih
postavili in nudihi elemente za
celoten odgovor. Dosegli so raz-
vijali kritike očesnega osebni-
stva predvsem s popravljanjem
napačnih zgodovinskih in politi-
čnih ocen o dogodkih in ose-
bah, z uničenjem bajk in oseb-
je, z uničenjem oseb. To je
zelo dobro, toda ni vse, kar
je treba pričakovati od njih. Kar

je danes najbolj važno je: od-
govoriti pravilno, z marksistič-
nim kriterijem, na vprašanje ka-
ko so se napake, ki jih danes
odkrijamo, preplele z razvojem
socialistične družbe in s tem,
če se v samem razvoju te dru-
žbe niso pojavili morda v do-
ločenem trenutku elementi mo-
tne, napake splošnega značaja,
pred katerimi je treba opozori-
ti vse področje socializma. S
tem mislim reči vse, ki gradijo
socializem po svoji poti in ti-
ste, ki se iščejo svojo pot.
Brez nadaljnjega se lahko
strinjamo, da je osrednji pro-
blem ohranitev demokratičnih
značilnosti socialistične družbe,

toda kako se povezujejo vpra-
šanja politične in gospodarske
demokracije, notranje politike
in vodilne funkcije partije z
demokratičnim delovanjem dr-
žave in kako lahko vpliva na-
pada, nastala na enem teh pod-
ročij na ves sistem: to je, kar
je treba do dna proučiti in
objasniti.
7. Čemu pripisujete dejstvo,
da so komunisti vsega sveta
veljeli uradni stalinski
verziji o procesih in kon-
spiracijah?
— Komunisti vsega sveta so
vedno imeli brezmejno zaupa-
nje v Komunistično partijo Sov-
jetske zveze in v njene vodite-

lje. Od kod je izviralo to zaupa-
nje je popolnoma jasno. V od-
ločilnih trenutkih zgodovine in
v odločilnih vprašanjih delav-
skega gibanja in mednarodne
politike, je bilo stalistič sovjet-
skih komunistov pravilno. Revolu-
cija leta 1917, v kateri so ti
zveli oblast v svoje roke, je
vzhudiva navdušenje. Dejstva
potrdjujejo pravilnost politike, ki
so jo oni uveljavljali, brnili in
vodili po revoluciji. Znanje so
bile nadčloveške ovire, ki so
pred njih postavljale, a kljub
trmu so jih premostili. Ves svet
je bil proti njim, jih napada-
dal z vsemi sredstvi, jih gra-
žal. Proti njim so bili združeni
vladajoči razredi vseh držav. V
stranki opozicije in celo v del-
avskem gibanju so bili zelo
redki tisti, ki bi izrazili vsaj
razumevanje, če že ne odobran-
je velikanskega dela, ki se
je vršilo v Sovjetski zvezi. Da-
nes se vsi strinjajo s tem, razen
najbolj z krknjenih reakcionar-
jev, priznavajo, da je ustvari-
te Sovjetske zveze največji do-
godek sodobne zgodovine. To-
da samo komunisti ali skoraj
samo oni, so bili tisti, ki so
korak za korakom sledili temu
ustvarjanju, so ga objasnjevali,
brnili in brnili njegove ustva-
rjalce. V teh pogojih, je bilo
naravno in pravilno, da se je
ustvaril odnos zaupanja, globo-
ke in popolne solidarnosti dr-
žavske avangarde vsega sveta
s tisto Komunistično partijo, ki
je v resnici stala na predstari
vsega političnega in socialnega
gibanja. Upoštevati je treba tu-
di dejstvo, da so se skoraj v
vseh primerih tisti, ki so pri-
čeli kritizirati v tem ali onem
oziru politiko Sovjetske zveze,
v kratkem znašli skupno z ur-
adnimi klevetniki celotnega kom-
unističnega gibanja in so po-
stali odkriti ali zakrknani a-
genti najreakcionarnejših politi-
čnih sil. Slehera komunistična
partija je v večji ali manjši
meri lahko sama na sebi to
preizkusila. Zato se je ustvari-
lo razen odnosa zaupanja in po-
lne solidarnosti s sovjetskimi ko-
munisti, tudi trdno prepriča-
nje, da je ta solidarnost de-

javsko izpričevalo proletarske-
ga gibanja, ki je v resnici revo-
lucionarno. In to je bilo v o-
snovi res. Zaradi tega odnosa za-
upanja in solidarnosti se nima
ničje izmed nas kesati. Pravo
je bilo tisto, kar nam je o-
moglo, da smo delali in se
borili, v pogojih, ki so obstaj-
ali v naših deželah, da smo iz-
razili in dajali točno politično
in organizacijsko obliko onemu
novemu revolucionarnemu pol-
tu, ki se je porodil iz oktobrsko
revolucije in delavskem razredu
in so ga napredki pri gradnji
socialistične družbe Sovjetske
zveze brnili, širili in ga delali
z dneva v dan bolj samozave-
stnega.

Oblike, načini, praktične poli-
te uspehov, niso bili, med na-
mi, predmet diskusij, razen da
neke mere, v letih realiziranja
prvega petletnega načrta in
kmetijske kolektivizacije. V de-
setih ali petnajstih letih pred
tem časem se je debata med
radikali komunisti o poteh raz-
voja revolucije, o možnosti so-
cialistične preobrazbe in o obli-
kah te preobrazbe, prenesla v
vse delavske gibanje in pred-
vsem v mednarodno komunistič-
no gibanje, kar je dalo svoj do-
prinos k zmagi nad opozicijski-
mi skupinami (trockisti in de-
strijarji). Ne izključujemo, da
sta borba in sodelovanje lahko
imeli, v nekaterih trenutkih, v
nekaterih državah in v nekate-
rih pogojih, kakšen negativen
odmev v našem gibanju. Mislim
na frakcijske borbe, ki so se
tedaj umetno netile, na politič-
no presojanje, ki je kdaj preti-
rano itd. Kdor more, naj se po-
novno seznanji z govornim, ki
sem ga imel n. pr. na VI. kon-
gresu Internacionalne leta 1928,
v katerem ho našel kritiko na-
šajočo se na nekatere izmed
teh stvari, ali pa naj ponovno
prebrata, kar je o tem govoril
Dimitrova na VII. kongresu. Na
splošno pa je politična vzgoja
našega gibanja ustvarjala v teh
debatih, ki so se naslale na
najvažnejše vprašanja naše ideo-
logije in naše politike. Po
njih se je naše gibanje napotilo
k svoji zrelosti.

Politična struktura svetovnega komunističnega gibanja se je danes spremenila

Kasneje se je o vprašanjih, ki
so se postavljala pred sovjetske
tovaršje, in ki so se nanasala
na gradnjo socialistične družbe,
v naših partijah vedno manj go-
vorilo, tudi zaradi tega, ker so-
vjetski tovaršji tega vprašanja
niso več postavljali v problem-
tični obliki, kot so to delali
prej, pač pa skoraj kot etape
napredka, ki je že v teku in
žigar potek in več postavljali
novih globokih vprašanj. Prešli
so v moment, v katerem se je
komunistično gibanje izven Sov-
jetske zveze že tako utrdilo,
da je lahko šlo ven iz področja
navadne agitacije in propagan-
de, da je lahko popravilo mno-
ge napake, ki jih je zagrešilo
pred prihodom Hitlerja na o-
blast in je lahko vsrtilo široko
pozitivno politično akcijo v bor-
bi proti fašizmu, proti vojni, ki
se je pripravljala, v poskusih
za rešitev španske republike, za
enotnost delavskega in demo-
kratičnega gibanja itd. Ustva-
rjali so se tisti pogoj, ki so
nasvetovali pozneje, za časa vojne,
razpustitev Komunistične
internacionalne.

Procesi, na katere se nanaša
vprašanje, mizem, se nvrščajo
(kasneje bom razložil vrnlost
te omejitve) v to obdobje, med-
tem ko se je v Franciji vodila
borba za ljudsko fronto in v
Španiji borba z orožjem in ko
je Sovjetska zveza vodila zelo
učinkovito mednarodno politiko
za obrambo demokracije in mi-
ru. Komunistični voditelji niso
imeli nobenega elementa, ki bi
jim dovoljeval, da bi dvomili v
legalnost presojanja, predvsem
zaradi tega, ker so vedeli da
voditelji starih skupin opozicije
(trockisti in destrijarji), ki so
bili premagani pred ljudskimi
množicami, niso bili nasprotni
nadaljevanju borbe s teroristič-
nimi sredstvi in to se je do-
gajalo tudi izven Sovjetske zve-
ze (v Parizu je bil od trockistov
žeganov, Camillo Montanari iz
Reggio Emilia. Podobne prime-
re smo imeli tudi drugod).

Dejstvo, da so vsi oboženi
priznavali, je vzbudivo brez
dvoma iznenadenje in diskusije
tudi med nami, a nič drugega.
Navsezadnje pa nam se ni jaso-
če so se oboževali kriticno, za-
koničnosti in uvedba kriticno nez-
akoničnih in moralnega vidika
odvratnih preiskav dogajale v
vsem obdobju procesov, ali pa
so se te dogajale samo v dolo-
čenem obdobju, ki sega v no-
vejši čas. Oboževali pretiravan-
je pri poslujevanju izrednih zati-
čnih sredstev in sklep, da se
poopravi, so se bile že na-
pravile na enem izmed plenar-
nih zasedanj KP Sovjetske zve-

8. Kritika proti očesnosti o-
sebnosti je prišla z vrha,
brez predhodnega ljudskega
posvetovanja oblasti. Ali
smatrate to kot dokaz, da
stalinizem ni mrtev, kakor
to mnogi zatrjujejo?
— Sodba, ki jo dajem in ki
sem jo bistveno obrazložil, me
navaja k temu, da smatram kot
neizbežno, da poravnava in kri-
tični napak, ki jih je zagrešil
Stalin, izhajata z vrha. Ze samo
zaradi omejitve demokratičnega
življenja v partiji in državi,
obsega in posledice teh napak in
zaradi odobravanja s katerim
je bil Stalin obkrožen, bi se
kritika od navzlo sicer lahko
izresila, toda zelo počasi in bi
se bila razvila na zmeden na-
čin in ne brez nevarnih razbitij.
Stvar se utede prikazati
kot zelo nevarna, toda izhajajo
iz tega tega, kar se je zgodilo
prej. Naloga vodstva, ki je bilo
prepričano, da je treba odstra-
niti kur, je bila, odpreti pot
novemu kurzu z energično kri-
tiko z vrha poleg prvih dejanj-
skih popravkov največjih skriv-
ljenj. Prevzgojili za normalno
demokratično življenje, po na-
činu, ki ga je določil Lenin v
prvih letih revolucije, pre-
zgojili, torej, za iniciacijo, pre-
zgojili ideji in v praksi, v
okvanju, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in značaja itd.
itd., okvir partije nekaj stotist-
ov mož in žena, potom njih
vo Partijo in potem Partije ce-
lotno državo, kjer so pogojci ce-
lovičarje, v živahni diskusiji do
tiste stopnje, popustljivosti v
napakah, ki je potrebna za od-
kritje resnice v popolni neodvis-
nosti presojanja in znač

